

Det askeløse samfund

Det er dumt at brænde ressourcer. Det er vi lidt for flittige til i Danmark, og det har EU signaleret med en løftet pegfinger. Derfor skal vi bevæge os imod det askeløse samfund

Af Jesper Winther Andersen

For nogle år siden talte vi om det pengeløse samfund. Fremtidens buzz-word kan måske blive "Det askeløse Samfund". Det kræver en forklaring. Den kommer her:

- Kompost kan ikke redde verden, men det er sandelig et skridt i den rigtige retning, fastslår Bjarne Larsen, der indrømmer, at han er utraditionel derved, at han ikke lancerer sine idéer for pengenes skyld, men fordi han tror på dem og på at kunne forbedre miljøet.

Bjarne Larsen er direktør for KomTek Miljø A/S, der gennem de sidste mere end ti år har arbejdet med oparbejdning og genanvendelse af mange former for organiske restprodukter - primært ved kompostering, hvor KomTek i dag er Danmarks absolut største på sit felt og hører til blandt de førende virksomheder i Europa. Bjarne Larsen har en utraditionel tilgang til tingene og til, hvad der er god latin:

- Ressourceudnyttelse af organiske restprodukter er noget, der optager mange miljø-, energi-, økologi- og landbrugseksperter samt politikere nu - både globalt, i EU og herhjemme. Jeg sagde ofte inden klimatopmødet, at når COP15 var overstået, ville der komme en debat om de virkelige stor udfordringer, vi har. Nemlig fosfor- og ressourcensikring. Og på mange punkter ser min forudsigtelse ud til at holde. For eksempel har Miljøstyrelsen lige igangsat første del af en større undersøgelse med fokus på genanvendelse af organisk materiale - både mht. til fosfor, kulstoflagring og vedvarende energi. Og der

er jo første gang i snart mange år, at de bruger penge på noget i den retning, pointerer Bjarne Larsen.

Rigtige mange love og politikker omkring håndtering af f.eks. organisk affald er nu i spil i EU.

- Baggrunden er, at humusindholdet i jorden spiller en afgørende rolle for fødevarerproduktion. Klimaforandringer øger nedbrydningen af humus. Derfor arbejdes der på love, der sikrer, at humusindholdet i jorden øges. Samtidig erkender man, at organisk affald er velegnet til energiproduktion, og der er fremsat fælles krav om, at 30 % af den vedvarende energi i 2020 skal komme fra biomasse, forklarer Bjarne Larsen og tilføjer:

- Danmark bliver i EU sat i skammekrogen, fordi vi brænder for meget organisk affald. Og fordi vi slet ingen udvikling har på Biogas. Politisk bliver der talt om det askeløse samfund med baggrund i, at først bliver energien udnyttet, og derefter kommer humus og fosfor tilbage i jorden. Men det diskuteres også voldsomt nu, om slam skal genanvendes eller brændes.

Bjarne Larsen mener, slam skal genanvendes og ser sig selv som lobbyist for at bevare vores naturlige ressourcer.

En afbrænder

Bjarne Larsen har gennem de sidste godt ti år arbejdet med oparbejdning og genanvendelse af mange former for organiske restprodukter - primært ved kompostering, hvor KomTek i dag er Danmarks absolut største på sit felt og hører til blandt de førende virksomheder i Europa.

- En del af vores kompost afsættes i dag stadig til landbrug som biokompost, men det er vores mål at oparbejde og afsætte komposten til højt forædlede jordforbedringsmidler, der kan afsættes udenfor landbruget, forklarer Bjarne Larsen og tilføjer:

- Der er bred enighed, såvel nationalt som på europæisk plan, om at gødningsværdier, indeholdt i organiske restprodukter, skal genanvendes som

jordbrugsforbedringsmidler.

Alle forsøg viser med tydelighed, at det forædlede og ikke mindst rensede produkt, har mange fornuftige anvendelsesmuligheder uden risiko for miljøet.

KomTek Miljø er med i front når det gælder oparbejdning og afsætning af organiske restprodukter.

- På nationalt og EU-plan arbejdes der på at genanvende og oparbejde en stadig større del af organiske restprodukter til jordbrugsformål. For at kunne afsætte disse produkter er det vigtigt, at kvaliteten er i top, og at genanvendelsen ikke medfører negative effekter på miljøet, siger Bjarne Larsen.

Som virksomhed, der oparbejder og afsætter organiske restprodukter til jordbrugsformål, har KomTek Miljø et ansvar for at lave udviklende arbejde på dette område, så en stadig større del af Danmarks organiske restprodukter oparbejdes og afsættes til jordbrugsformål.

- Vi samarbejder med uddannelsesinstitutioner og private virksomheder om vores udviklende arbejde. Selvfølgelig skal vi tjene penge, og det gør vi også. Men det er en særlig tilfredsstillelse at være med til at flytte grænser, understreger Bjarne Larsen og tilføjer:

- Landbrugsjordens indhold af kulstof er generelt faldende. Specielt er et stort halmudtag årsag til denne tendens, og et forventet endnu større udtag af organisk materiale vil forstærke billedet (biomasseudtag til energiformål, afvandet gylle osv.). Et fortsat fald i jordens indhold af kulstof vil på længere sigt medføre en forringelse af jordens frugtbarhed. Vi gør på flere felter en indsats for at bringe balance i denne ubalance.

- Vi må væk fra den tvangstanke, at slam skal brændes, pointerer Bjarne Larsen.

Klimaet ændrer sig

- På globalt plan er ørkenandelse et stigende problem. I Europa er det specielt landene omkring Middelhavet, der er ramt, men også i andre dele af

Europa er det et meget stort problem, at jorden bliver mindre og mindre frugtbar. Helt op til 40 procent af EU's landbrugsjorder har tendens til ørkenandelse. Forringelsen skyldes primært et lavt indhold af kulstof i jorden, forklarer Bjarne Larsen og peger på, at kompostering kan være en løsning:

- Gennem vort arbejde med kompost og erfaringer fra forskere primært fra Østrig, Tyskland og USA er vi kommet frem til, at brug af kompost medfører jordforbedring med højt og stabilt indhold af humus. Kompostering af organiske restprodukter giver større sikkerhed for, at en større del af restproduktets indhold af organisk stof tilbageføres til jorden som stabilt humus end andre metoder til genanvendelse. Desuden er brug af kompost god gødning for jorden, specielt for langsomt voksende afgrøder, græsser og træ til pyntgrønt og hugst for biobrændsel, oplyser Bjarne Larsen, der fortsætter:

- Kompost tilfører jorden nye og sunde aktive mikroorganismer og forbedrer jordens evne til at holde på vand (markkapacitet) samtidig med, at dræningseffekten øges. Brug af kompost betyder desuden minimering af erosion ved nedbør og vind, og at udvaskning af næringsstoffer fra jorden reduceres ved tilførsel af kompost. Ydermere sker der en ophobning af CO₂ i jorden, hvilket har en positiv indflydelse på det globale CO₂-regnskab, og komposten øger planternes resistens overfor sygdomme. Desuden øges planternes optagelse af næringsstoffer og dermed vækst, og kompost mindsker brugen af virgine næringsstoffer.

Bjarne Larsen peger på, at kompostering netop nu burde opnå en højere prioritet:

- Vi kan jo alle sammen se, at klimaet ændrer sig. Vi har bevæget os fra en relativ teoretisk situation til noget håndgribeligt, pointerer Bjarne Larsen.

Ligesom komposten i sig selv ulmer, ulmer debatten om anvendelse af organiske materialer. Hos KomTek ønsker man sig mere politisk medvind.

- Debatten om vores ressourcer er lige så vigtig som selve klimadebatten, mener Bjarne Larsen

Fakta på bordet

På nationalt og EU-plan arbejdes der på at genanvende og oparbejde en stadig større del af organiske restprodukter til jordbrugsformål. For at kunne afsætte oparbejdede organiske restprodukter er det vigtigt, at kvaliteten af de oparbejdede produkter er i top, og at genanvendelsen ikke medfører negative effekter på miljøet.

- Som virksomhed, der oparbejder og afsætter organiske restprodukter til jordbrugsformål, har vi et

ansvar for at lave udviklende arbejde på dette område, så en stadig større del af Danmarks organiske restprodukter oparbejdes og afsættes til jordbrugsformål. Vi samarbejder med uddannelsesinstitutioner og private virksomheder om vort udviklende arbejde, og vi opfordrer studerende til at kontakte os, hvis de har lyst til at lave et projekt i samarbejde med en privat virksomhed, oplyser Bjarne Larsen.

Blandt de forslag til projekter, som KomTek initierer, er undersøgelse af nedbrydning af miljøfremmede stoffer ved kompostering, monitorering af næringsstofsammensætningen af kompost i forskellige stadier af komposteringen, pesticider i kompost og prøveudtagning/prøveforberedelse.

- Når slam, strukturmateriale og kompost analyseres for tungmetaller og miljøfremmede stoffer

anvendes meget avanceret teknologi, der giver meget nøjagtige analyseresultater. Prøveudtagningen og prøveforberedelsen står ikke mål med denne nøjagtighed og er ofte

den direkte årsag til stor usikkerhed på analyseresultaterne. For at undgå denne usikkerhed er det derfor vigtigt, at der laves

en standardiseret metode til prøveudtagning/prøveforberedelse, der tager hensyn til, at det er

kompost, der skal analyseres. Vi har indledt et samarbejde med kommunerne Esbjerg, Fredericia, Århus og Odense og håber på, København kommer med. De behandler slam forskelligt, og målet for os er at se på, hvordan slambehandling kan nedbryde morgendagens problemstoffer. Hele slamdebatten handler meget om følelser og holdninger. Vi vil gerne have nogle konkrete fakta på bordet, pointerer Bjarne Larsen.

KomTek har netop oprettet et nyt selskab - KomTek Solutions ApS.

KomTek Solutions udfører udviklingsarbejde for både KomTek Miljø og andre firmaer - bl.a. i tæt samarbejde med forskellige forskningsinstitutioner som universiteter og teknologiske servicecentre som Force, AgroTech og TI.

- KomTek Solutions er den eksperimenterende del af vores forretning. Jeg kom frem til, at vi ikke både kunne redde verden og bl.a. levere muld til golfbaner under samme paraply. Derfor oprettede vi en rugekasse for gode idéer, siger Bjarne Larsen humoristisk

- Jeg vil opfordre politikerne til ikke udelukkende at se på de akademiske løsninger og teknologiske landvindinger, men også på de mere lavpraktiske og nærliggende muligheder, når de bevilger forskningsmidler. Der er en verden af gode muligheder derude, siger Bjarne Larsen